

10.Sınıf Tarih Beylikten Devlete Osmanlı Siyaseti Konu Anlatımı

Kayılar Anadolu'da / Yeni Bir Devlet Doğuyor

Türkiye Selçuklu Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte Türk beylikleri arasında Anadolu'da egemenlik kurma mücadelesi başlamıştır.

KAYILARIN ANADOLU'YA GELİŞİ VE YERLEŞMESİ

~~Kayılar Anadolu'da~~

Osmanlılar, Oğuzların Bozok kolunun Kayı boyundan gelmektedir. Kayı sağlam, güçlü ve kuvvetli anlamını taşımaktadır.

Moğolların Orta Asya'yı istila etmesi üzerine Anadolu'ya büyük bir Türk göçü olmuştu. Moğol baskısından kaçarak Anadolu'ya gelenler yerleşim yeri olarak özellikle Moğol etkisinden uzak batı bölgelerini tercih etmişlerdi. Bu şekilde Anadolu'ya gelen Oğuz boylarından biri de Kayılardır. İlk olarak Ahlat yöresine gelen Kayılar, Türkiye Selçuklu sultanı I. Alaeddin Keykubat tarafından Ankara yakınlarındaki Karacadağ yöresine yerleştirildiler. Kayılara daha sonra Bizans sınırında Söğüt ve Domaniç verildi. Türkiye Selçukluları bu uygulamayla Bizans üzerindeki baskıyı artırmayı ve sınır güvenliğini artırmayı amaçlamıştır.

Söğüt'ü kışlak, Domaniç'i yaylak olarak kullanan Kayılar damga (sembol) olarak ok ve yay kullanmışlardır.

Beylikten Devlete

Türkiye Selçuklu Devleti'nin Köseadağ Savaşı'nda yenilerek siyasi otoritesini kaybetmesinden sonra Anadolu'da Türk birliğinin bozulması sonucunda siyasi boşluk oluştu.

Bu dönemde bağımsızlığını kazanan Türk beylikleri bu siyasi boşluğu doldurmak için birbirleriyle mücadele etmeye başladılar. Bu mücadelenin öncülüğünü kendisini Türkiye Selçuklularının varisi kabul eden Karamanoğulları yapmıştır. Osmanlı Beyliği ise diğer Türk beylikleri arasındaki mücadeleden uzak durarak Bizans yönünde genişleme politikası takip etmiştir.

Osmanlı Beyliği'nin Bizans ile mücadele ederek sınırlarını genişletme çabası Ahilerin ve Anadolu'ya gaza yapmak için gelen Gazianırum adı verilen Türkmenlerin desteğini kazanmasını sağlamıştır.

Osmanlı Beyliği kurulduğu sırada topraklarının büyük bir bölümünü kaybeden Bizans elinde kalan toprakları yönetmekte zorlanıyordu. İmparatorlar ve şehirleri yöneten tefurlar (vali) halkı baskı altında tutuyorlardı. Bu nedenle Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler Bizans yönetiminden memnun değildi. Bizans'ın içinde bulunduğu bu durum Osmanlı Beyliği'nin genişlemesini kolaylaştırmıştır.

Osman Bey, 1281 yılında babası Ertuğrul Gazi'nin ölümü üzerine beyliğin başına geçti. Osman Bey, Eskişehir yakınlarındaki Karacahisar'ı fethederek beyliğin merkezini buraya taşıdı.

Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunda Ahilerin Etkisi

Osman Bey, Ahi liderlerinden Şeyh Edebali'nin kızı Bala Hatun evlendi. Bu evlilik Ahilerin Osmanlı Devleti'ni desteklemesini sağlamıştır.

Ahilik: Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu'da yaşayan halkın sanat, ticaret, ekonomi gibi çeşitli meslek alanlarında yetişmelerini sağlayan, onları ahlaki yönden yetiştiren, çalışma yaşamını iyi insan meziyetlerini esas alarak düzenleyen sosyo-ekonomik bir örgütlenmedir. Günümüzün esnaf odalarına benzer bir işlevi vardır. Ahiler, Osmanlı Devleti'nin ekonomik gücünü artırmanın yanı sıra beyliği teşkilatlandırma, sosyal hayatı düzenleme ve Osmanlı beylerine danışmanlık yapma gibi önemli görevler üstlenmişlerdir. Örneğin Osman Bey fethettiği yerlerin yönetimiyle ilgili konularda karar verirken Ahilere danışmıştır. Bu durum Ahilerin Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda önemli bir rol oynadıklarını göstermektedir.

Osman Bey Dönemi

OSMAN BEY (1299 -1326)

Babası: Ertuğrul Gazi, Annesi: Hayme Hatun, Doğumu: 1258, Vefatı: 1326, Padişahlık sırası: 1, Saltanat süresi: 1299 -1326, Tahta çıkan çocukları: Orhan Bey

Osman Bey, Ertuğrul Gazi'nin ölümü üzerine yirmi üç yaşında Osmanlı Beyliği'nin başına geçmiştir. Osman Bey, iyi yönetimi, ileri görüşlülüğü, sakin oluşu, yüksek yeteneği, rakiplerine kendini sevdirmesi, mücadelesinde planlı hareket etmesi, sabırlı ve hoşgörülü olması ile diğer boyları da yönetimi altına almıştır. İzlediği politika ile küçük bir beylikten üç kıtaya yayılan dev bir imparatorluğun doğmasına öncülük etmiştir.

Tarihçi Gibbons (Gibins), Osman Bey hakkında şunları söylemiştir: "Şüphesiz ki Osman Bey bir padişah oğlu değildir. Hayatında ancak küçük bir malikâneye sahip olmuştur. Osman Bey'in hükümeti seneden seneye büyümüştür. Devletin büyümesi özellikle onun devamına ve geleceğinin büyüklüğüne olan önemden ileri geliyordu. Bu da devleti kuran adamın büyüklüğünü gösterir. Fahrüddin İakabıyla anılan Osman Bey, 1326'da Bursa'da vefat ettiğinde geriye sadece bir at zırhı, bir çift çizme, birkaç tane sancak, bir kılıç, bir mızrak, bir tirkeş (sadak/ok kesesi), birkaç at, üç koyun sürüsü, tuzluk ve kaşıklık bırakmıştı.

İlk Osmanlı Fetihleri

Osmanlı Devleti'nin Türk beylikleriyle iyi geçinerek batı yönünde genişleme politikasından Bizans tefurları rahatsızdı. Osman Bey'i ortadan kaldırmaya yönelik planlar yapıyorlardı. Bu durum karşısında Osman Bey beyliğini güçlendirmek için 1298'de Yarhisar ve Bilecik'i fethederek beyliğin merkezini Bilecik'e taşıdı. Osmanlılar Bilecik'teki demir madenini işleyerek ordunun silah ihtiyacını karşılamışlardır. Bu sayede Osmanlı Devleti ekonomik ve askeri bakımdan güçlenmiştir.

Osman Bey'in ilk yıllarında Osmanlılar Türkiye Selçuklularına bağlı bir uç beyliği konumundaydı. Türkiye Selçuklu sultanı 3. Alaeddin Keykubat'ın İlhanlılar tarafından tahttan indirilerek Tebriz'e götürülmesi nedeniyle Anadolu'da siyasi bir boşluk oluştu. Bu dönemde bazı Türkiye Selçuklu yöneticileri Osmanlı Beyliği'nin hizmetine girdiler. Bu gelişmeler üzerine Osman Bey 1299 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. Türkiye Selçuklu yöneticilerinin Osmanlı hizmetine girmelerinde Osman Bey'in Türk beylikleriyle iyi geçinip Bizans ile mücadele etme politikası etkili olmuştur.

Osman Bey fetih politikasına devam ederek Yundhisar ve Yenişehir topraklarını fethetti. Böylece Osmanlı sınırları İzmit'e yaklaştı. Osman Bey, Türk töresinde, "Fetheden fethettiği yerin sahibidir" anlayışına uygun olarak ele geçirilen yerleri kardeşi, oğulları ve silah arkadaşlarına dirlik olarak vermiştir. Bu durum Osmanlı topraklarının genişlemesini hızlandırmıştır.

Osman Bey genişleme politikası takip ederken komşularıyla barış içinde yaşamaya da önem vermiştir. Kardeşi Gündüz Alp'in genişlemek için komşu şehirlere saldırma önerisini reddetmiştir. Osman Bey böyle bir durumda Osmanlı şehirlerinin gelişemeyeceğini düşünüyordu.

Osman Bey, sınırların genişlemesinin yanında şehir hayatının canlanmasına ve ticaretin gelişmesine de önem veriyordu. Örneğin Eskişehir'de kurulan bir pazarda bir Türk'ün Bizanslı tüccardan aldığı bardağın parasını ödememesi üzerine Osman Bey o kişiyi cezalandırarak Bizanslı tüccarın mağduriyetini gidermiştir. Osman Bey'in bu tutumu fethettiği yerlerdeki eski Bizans halkının Osmanlı yönetimini benimsemesini kolaylaştırmıştır.

Koyunhisar Savaşı (1302)

Koyunhisar Savaşı, ilk Osmanlı - Bizans savaşıdır. Osman Bey'in batı yönündeki ilerleyişine karşı Bizans tefurları Bursa tefurunun önderliğinde birleştiler. Koyunhisar'da yapılan savaş Bizans'ın tefurlara yardım göndermesine rağmen Osmanlılar kazandı (1302). Bu savaştan sonra, Türklere İzmit yolu açılmış, Bizans'ın elindeki Bursa üç tarafından kuşatılmıştır.

Bursa'nın Fethi (1326)

Bursa'yı almak Osman Bey'in en önemli hedeflerinden biriydi. Bu amaçla **şehri kuşattı**. Hastalanması üzerine kuşatmayı devralan **oğlu Orhan Bey Mudanya Limanı'nı ve Orhaneli'ni fethederek Bursa'nın Bizans ile bağlantısını kesti**. Aralıklarla 10 yıl devam eden kuşatma sonunda Bursa tekfuru **şehri Osmanlılara teslim etti**. Bursa'nın fethiyle Bizans **İmparatorluğu'nun Marmara'nın güneyindeki etkinliği kırılmıştır**.

Orhan Bey Dönemi (Aşiretten Beyliğe)

ORHAN BEY (1281 - 1362)

Babası: Osman Bey, Annesi: Malhun Hatun,

Doğumu: 1281, Vefatı: 1362, Padişahlık sırası: 2, Saltanat süresi: 1326 -1362, Tahta çıkan çocukları: I. Murat.

1320'den itibaren devleti kilen yönetmeye **başlamış**, 1326'da Osman Bey'in vefatı ile de resmen tahta geçmiştir. Orhan Bey 1346 yılında Kantakuzen'in kızı Teodora ile evlenmiştir.

Osmanlı Beyliği'ni **teşkilatlı bir devlet hâline getiren Orhan Bey'dir**. Askeri bir deha olan Orhan Bey aynı zamanda **teşkilatçı, toparlayıcı bir kişiliğe de sahiptir**. Bu özelliklerinden dolayı ünlü seyyah **İbni Batuta** tarafından "Türkmen hükümdarlarının en ulusu" olarak nitelendirilmiştir. Bizanslı tarihçi Halkondil, Orhan Bey'in; gayet nazik ve bilhassa gazilere, sanatkârlara ve ihtiyaç sahiplerine **karşı cömert olduğunu, hiç kimseden sadakayı esirgemediğini, dindar, adaletli, askerlerine karşı hürmetkar olduğunu, bunlara evler yaptırıp geçimlerini sağladığını, alimlere yakınlık gösterdiğini, ince kkirli ve yeniliklere açık bir devlet adamı olduğunu ifade etmiştir**. Orhan Bey, **başkenti Bilecik'ten ipek üretiminin ve ticaretinin merkezi olan Bursa'ya taşımıştır**. Bursa'nın fethedilmesi Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve siyasi bakımdan güçlenmesini sağlamıştır.

Palekanon (Maltepe) Savaşı (1329)

Bursa'nın fethinden sonra Kocaeli yarımadasındaki fetihleri hızlandıran ve **İzmit'i kuşatan Osmanlılar** devletin sınırlarını **İstanbul Boğazı'na kadar genişletti**. Bunun üzerine Bizans **karşı saldırıya geçti**. Orhan Bey de **İzmit kuşatmasını kaldırarak Bizans üzerine yürüdü**. Maltepe'de **karşılaşan iki ordu arasındaki savaşı Osmanlılar kazandı**. Bu dikkat çekici **başarıdan sonra hem Bizans hem de Anadolu'daki Türk beylikleri Osmanlıların faaliyetlerini daha yakından takip etmeye başlamışlardır**.

İzmit (1331) ve İzmit'in (1337) Fethi

Orhan Bey Maltepe Savaşı'ndan sonra **İzmit'i yeniden kuşatarak teslim aldı (1331)**. **İzmit'e gelen Orhan Bey, Hristiyan halktan isteyenlerin şehirden ayrılacaklarını, isteyenlerin de cizye (baş vergisi) ödemek şartıyla, kendi inanç, âdet ve törelerini koruyup yaşamlarını sürdürebileceklerini bildirmiştir**. **İzmit'ten sonra kuşatılan İzmit de Osmanlı egemenliğine alınmıştır**. Bu fetihlerle Kocaeli Yarımadası egemenlik altına alınarak Bizans'ın Anadolu'daki varlığına büyük ölçüde son verilmiştir.

Karesi Beyliği'nin Osmanlı Topraklarına Katılması

Orhan Bey döneminde Osmanlı Devleti'nin güçlenmeye **başladığı sırada Karesi Beyliği iç çekişmelerle uğraşıyordu**. Bu durumu iyi değerlendiren Orhan Bey, Karesi Beyliği'ni topraklarına kattı (1345).

Karesi Beyliği'nin Alınmasının Sonuçları

- Güney Marmara kıyıları (Balıkesir, Çanakkale) Osmanlı egemenliğine alınmıştır.
- Karesi Beyliği'nin donanması Osmanlı Devleti'nin eline geçmiş, Osmanlı Devleti denizcilik alanında gelişme göstermeye başlamıştır.
- Osmanlıların Rumeli'ye geçmesi kolaylaşmıştır.
- Anadolu'da Türk siyasi birliği sağlama yolunda ilk adım atılmıştır.
- Karesi Beyliği'nin Hacı **İlbey**, Ece Halil ve Evrenuz Bey gibi tanınmış komutanları Osmanlı Devleti'nin hizmetine girmiştir.

Balkanlardaki Fetihler

Osmanlı Devleti kurulduğu tarihten itibaren batı yönünde genişlemeyi esas almıştı. Bu politikada başarılı olan Osmanlı Devleti, Bizans ve tefurlar ile yaptığı savaşları kazanarak İstanbul Boğazı'na kadar ulaşmıştı. Bu gelişmelerden sonra Osmanlı Devleti yeni hedef olarak Balkanlarda genişlemeyi belirlemiştir. Karesioğulları Beyliği'nin alınmasıyla Balıkesir ve Çanakkale Osmanlı egemenliğine girmiştir. Ayrıca Karesioğulları'nın oldukça güçlü olan donanmasının ele geçirilmesi de Osmanlıların Balkanlara geçişini kolaylaştırmıştır.

Çimpe Kalesi'nin Alınması (1353)

Bizans imparatoru III. Andronikos 1341 yılında ölünce Bizans'ta taht kavgaları çıktı. Ölen imparatorun oğluna karşı mücadele eden Kantakuzen, Orhan Bey'den yardım istedi. Osmanlı Devleti'nin yardımları sayesinde Bizans imparatoru olmayı başaran Kantakuzen Orhan Bey ile iyi ilişkilerini sürdürdü. Kantakuzen ülkesinin iç ve dış sorunlarının çözümünde sürekli Orhan Bey'den yardım istiyordu. Orhan Bey, Sırp ve Bulgar saldırılarına ve Balkanlarda çıkan ayaklanmalara karşı koyamayan Bizans'ın isteği üzerine oğlu Süleyman Paşa'yı yardıma gönderdi. Bizans imparatoru kendisine yapılan yardımlara karşılık Osmanlı Devleti'ne Gelibolu'daki Çimpe Kalesi'ni verdi (1353). Süleyman Paşa 20 bin kişilik bir ordu ile Rumeli'ye geçerek Çimpe Kalesi'ne yerleşti.

Çimpe Kalesi'nin alınmasıyla Türkler, Rumeli'de toprak sahibi olmuşlar ve Balkan fetihlerinde bu kaleyi üs olarak kullanmışlardır. Süleyman Paşa daha sonra Gelibolu Kalesi'ni fethederek Osmanlıların Rumeli'ye yerleşmesini sağladı. Ardından Tekirdağ, Bolayır, Keşan, Malkara, Çorlu ve Lüleburgaz'ı fethetti.

I. Murat Dönemi (Beylikten Devlete)

1. MURAT (1326 -1389)

Babası: Orhan Bey, Annesi: Nilüfer Hatun, Doğumu: 1326, Vefatı: 1389, Padişahlık sırası: 3, Saltanat süresi: 1362 -1389, Tahta çıkan çocukları: Yıldırım Bayezid.

I. Murat, Osmanlı Devleti'ni adli, ekonomik ve askerî alanlarda çok iyi teşkilatlanmış bir devlet hâline getirmiştir. Bu konuda Çandarlı Halil Hayrettin Paşa ve Ali Paşa gibi değerli komutanlardan büyük yardım görmüştür.

I. Murat, az ve öz konuşan, kibar, nazik, ilim adamlarına karşı saygılı bir hükümdar olarak tanınmıştır. Devlet adamı olarak da çabuk ve isabetli karar verebilmesi; planlı, disiplinli, sözüne sadık bir padişah olması, görevde ihmali hoş görmemesi ile bilinmektedir. Tarihçi Gibbons, "Padişahlığı boyunca Hristiyanlara papalıktan daha iyi muamele etmiştir." diyerek I. Murat'ın engin hoşgörüsünü vurgulamıştır.

Murad Hüdavendigâr, I. Kosova Savaşı'na "Allah'ım ordumu muzaffer ve beni de şehit eyle" diye duâ etmiş ve harbe öyle çıkmıştı. Duâsı kabul edilmiş, ordu muzaffer, o da şehit olmuştur. Son cümlesi, "Attan inmeysesüz" olmuştur.

Edirne'nin Fethi (1363)

Orhan Bey'in vefatından sonra Osmanlı tahtına I. Murat geçti. I. Murat, babasının Rumeli'de genişleme politikasını devam ettirdi. Balkanlarda Osmanlı ilerleyişinin güvenli bir şekilde sürdürülebilmesi için öncelikle Edirne'nin alınmasını gerekli görüyordu. I. Murat ilk olarak Edirne'ye ulaşan önemli yolları ele geçirerek şehrin dışarıdan yardım almasını engellemek istedi. Ardından Bizans ve Bulgarlardan oluşan bir Haçlı ordusunu Sazlıdere Savaşı'nda mağlup ederek Edirne'yi fethetti (1363).

Osmanlı Devleti Edirne'yi fethettikten bir süre sonra başkenti Bursa'dan Edirne'ye taşımıştır. Osmanlı Devleti bu tutumuyla Rumeli'de ilerlemeyi kolaylaştırmayı amaçlamıştır. Sazlıdere Savaşı'ndan sonra Gümölcine ve Filibe fethedilerek Bizans'ın Sırp ve Bulgar devletleri ile kara bağlantısı kesilmiştir. Edirne, Gümölcine ve Filibe'nin fethedilmesiyle;

- Bizans, Osmanlı topraklarının ortasında kalmıştır.

•

Balkanların kapısı Osmanlılara açılmıştır.

- Balkan ve Avrupa devletleri Osmanlılara karşı Haçlı ittifakları düzenlemeye başlamışlardır.

Rumeli'de Süleyman Paşa'nın fethettiği yerler Bizans tarafından geri alınınca I. Murat sefere çıkarak Dedeağaç, Dimetoka, Lüleburgaz, Kırklareli ve Çorlu'yu fethetmiştir. Bu gelişmeler sonucunda Osmanlı Devleti, Rumeli'de fethedilen yerleri sadece askeri önlemlerle elde tutamayacağını anlamıştır. Bu nedenle Rumeli'de fethedilen yerleri Türkleştirme ve İslâmlaştırma politikası izlemiştir. Bu politika doğrultusunda Anadolu'daki göçebe Türkmenlerden bir kısmı Rumeli'de fethedilen boş topraklara yerleştirilmiştir.

Sırp Sındığı Savaşı (1364)

Osmanlı Devleti'nin Edirne ve Filibe'yi fethetmesi Avrupa'da tepkiye yol açtı. Papa V. Urban'ın teşvikiyle Macar kralı Layoş'un liderliğinde bir Haçlı ordusu oluşturuldu. Haçlı ordusu, Edirne yakınlarına geldiği bir sırada, Hacı İlbeyi komutasındaki Osmanlı keşif kuvvetleri tarafından ani bir gece baskısıyla bozguna uğratıldı (1364).

Sırp Sındığı Savaşı'nın Sonuçları:

- Osmanlıların Balkanlarda ilerlemesi ve genişlemesi hızlanmıştır.
- Balkanlarda Macarların etkinliği azalmıştır.
- Meriç Irmağının çevresi tamamen Osmanlı denetimine girmiştir.
- Edirne ve Trakya'nın güvenliği sağlanmıştır.
- Sırp Sındığı Savaşı, Osmanlıların Haçlılarla yaptığı ilk savaştır.

Çirmen Savaşı (1371)

Sırp Krallığı'nın Sırp Sındığı Savaşı'nın olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmak istemesi sonucunda Osmanlı Devleti ile Sırp Çirmen Savaşı'nda karşı karşıya geldiler. Yapılan savaş Osmanlı Devleti'nin üstünlüğü ile sona erdi.

Çirmen Savaşı'nın Sonuçları;

- Makedonya'nın fethi kolaylaşmıştır.
- Bulgarlar, Makedonya'daki Sırp prensleri ve Bizanslılar Osmanlı üstünlüğünü tanımışlardır.

I. Kosova Savaşı (1389)

Osmanlı Devleti, Çirmen Savaşı'ndan sonra fetih hareketlerine devam ederek Manastır, Sofya ve Niş'i egemenlik altına aldı. Ancak Lala Şahin Paşa komutasındaki Osmanlı akıncılarının Ploşnik'te Sırp ve Boşnak kuvvetlerine yenilmesi Balkan devletlerini cesaretlendirdi.

Balkan devletleri büyük bir Haçlı ordusu oluşturdu. Bu ordu Osmanlı Devleti'nin o tarihe kadar Balkanlarda karşılaştığı en büyük orduydü. Üstelik Çandarlı Halil Hayrettin Paşa Bulgaristan'da yaptığı fetihlerle Bulgarların Haçlı ordusuna katılmasını engellemiştir.

Kosova'da yapılan savaşta I. Murat'ın komutasındaki Osmanlı ordusu büyük bir zafer kazandı (1389). Ancak I. Murat savaş alanında gezerken bir Sırp tarafından şehit edildi.

I. KOSOVA SAVAŞI'NDA TÜRK BİRLİĞİ

Osmanlı Devleti, Kosova Savaşı öncesinde Balkan devletlerinin çok güçlü bir ordu hazırladığını öğrenince İsfendiyar, Germiyan, Saruhan, Menteşe ve Hamitoğulları beyliklerinden yardım istemiştir. Bunun üzerine bu beylikler Osmanlı Devleti'ne asker yardımında bulunmuşlardır. Anadolu beyliklerinin bu tutumunda Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda İslam dinini yaymak için mücadele etmesi etkili olmuştur. Diğer yandan

Osmanlı Devleti'nin izlediği Türk beylikleriyle iyi geçinme politikası da Anadolu beyliklerinin yardım göndermesini kolaylaştırmıştır.

1 .Kosova Savaşı'nın Sonuçları

- Balkanlarda fetihler hızlanmış, Tuna'ya kadar olan Balkan toprakları Osmanlıların eline geçmiştir.
- Türklerin Balkanlardaki gücü artmış ve bu bölgelerden kolayca atılamayacağı anlaşılmıştır.
- Sırp lar yeniden Osmanlı üstünlüğünü kabul etmiş, Kuzey Sırbistan yolu Osmanlılara açılmıştır.
- Tuna'nın güneyinde Osmanlılara karşı koyabilecek önemli bir güç kalmamıştır.

I. Bayezid (Yıldırım) Dönemi

YILDIRIM BAYEZİD

Babası: I. Murat,

Annesi: Gülçiçek Hatun,

Doğumu - vefatı: 1360 -1403,

Padişahlık sırası: 4,

Saltanat süresi: 1389 - 1402, Tahta

çıkan çocukları: I. Mehmet,

Savaşlarda hızlı hareket ettiği için Yıldırım unvanıyla tanınmıştır. Azimli ve irade sahibi, çok hareketli, çevik, cesur ve-üstün askerî yetenekleri olan bir padişaktır. Çocukluğunda devrin en iyi hocalarından ders alan Yıldırım Bayezid, Kütahya sancağında valilik yapmıştır.

Sinirli ve hırçın bir mizaca sahip olmasına rağmen, ülkedeki çeşitli ırktan ve dinden halka karşı son derece adil ve hoşgörülü davranmıştır. Savaşlarda elde ettiği ganimetlerle cami, darüşşifa, medrese, imaret, hamam, misakrhane gibi sosyal tesisler yaptırmıştır. Bunlardan en önemlileri Bursa'da yaptırdığı Ulucami ve Şifahane'dir.

Yıldırım Bayezid, devlet teşkilatının gelişimi için de önemli işler yapmıştır. Vilayet tahriri, gelişmiş maliye usulleri ve merkezî hazine ile başkentten ülkenin her tarafında devlet denetimini sağlayan bir bürokrasi kurmuştur.

I. Murat'ın Kosova Savaşı'nda şehit olması üzerine Osmanlı tahtına Yıldırım Bayezid geçti. Yıldırım Bayezid önce Osmanlı topraklarına saldıran Eflak voyvodası Mirçe'yi ağır bir yenilgiye uğratarak Eflak'ı Osmanlı Devleti'ne bağladı.

Balkanlarda fetih hareketlerini sürdüren Osmanlı akıncıları Macar kralı Sigismund'u yenilgiye uğrattılar. Akıncıların seferleri sonucunda Karadağ ve Arnavutluk Osmanlı üstünlüğünü kabul etmek zorunda kaldı.

İstanbul'un Kuşatılması

Yıldırım Bayezid'in en önemli hedeflerinden biri İstanbul'u fethetmekti. Bu hedef doğrultusunda İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid olmuştur. Yıldırım Bayezid döneminde ilk kuşatma 1391'de gerçekleştirilmiş, ancak büyük ve kuvvetli toplar olmadığından kuşatma abluka niteliğinde olmuştur. Macarların Türk topraklarına girmesiyle kuşatma kaldırılmıştır.

Yıldırım Bayezid 1395 yılında İstanbul'u kuşattı.

Yıldırım Bayezid İstanbul'u fethetme konusunda kararlıydı. Ancak, Haçlıların Bizans'a yardım amacıyla Niğbolu önlerine kadar gelmesi üzerine kuşatmayı kaldırmak zorunda kaldı.

Yıldırım Bayezid, Niğbolu Savaşı'ndan sonra İstanbul'u üçüncü kez kuşattı. İstanbul'a yardım gelmesini engellemek ve İstanbul Boğazı üzerinde denetimi sağlamak için Anadolu Hisarı'nı (Güzelcehisar) yaptırdı. Fakat bu yapılanlar İstanbul'u fethetmek için yeterli olmadı. Çünkü Osmanlı topları henüz İstanbul surlarını

yıkabilecek güçte değildi. Bu sırada Anadolu ve Rumeli'de karışıklıklar çıkınca kuşatma kaldırıldı.

Niğbolu Savaşı (1396)

Osmanlı Devleti'nin Bulgaristan Krallığı'nı ortadan kaldırması, Selanik'i fethetmesi ve İstanbul'u kuşatması Avrupa'da rahatsızlığa yol açtı. Papanın girişimleri sonucunda Macar, Fransız, Alman, İngiliz ve Balkan milletlerinden oluşan büyük bir Haçlı ordusu oluşturuldu. Haçlılar, Osmanlı sınırlarını geçerek Niğbolu Kalesi'ni kuşattılar. Bu gelişme üzerine İstanbul kuşatmasını kaldıran Yıldırım Bayezid, Niğbolu'ya gelerek Haçlıları bozguna uğrattı (1396).

Niğbolu Savaşı'nın Sonuçları

- Bulgaristan tamamen Osmanlı Devleti'ne katılmış, Eflak ve Boğdan Osmanlı üstünlüğünü tanımıştır.
- Balkanlarda güvenliği sağlayan Yıldırım, Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlamak için harekete geçmiştir. Osmanlı Devleti'nin Avrupa üzerindeki baskısı artmış, Avrupalılar uzun zaman Osmanlılara karşı yeni bir Haçlı saldırısı düzenleyememiştir.
- Abbasi halifesi Yıldırım Bayezid'e Sultani Klimirum (Anadolu'nun sultanı) unvanını vermiştir.

OSMANLILARIN BALKANLARDAKİ İSKAN SİYASETİ

Osmanlı Devleti, Rumeli'de fethettiği topraklara Anadolu'dan getirdiği Türk ailelerini yerleştirmiştir. Yaklaşık iki yüz yıl süren bu uygulamaya iskan politikası denilmiştir.

Osmanlı Devleti, Rumeli'de iskan politikasını Orhan Bey döneminden itibaren uygulamaya başlamıştır. 1357 yılında göçer evler veya Kara Arap olarak adlandırılan Karesi Beyliğinden bir grup Türk göçebesi Gelibolu ve Hayrabolu'ya yerleştirilmiştir.

Kuruluş Döneminde İskan faaliyetlerinin öncülüğünü çeşitli tarikatlara mensup dervişler yapmıştır. Bu kişiler fethedilen yerlere orduyla birlikte gelmişler, önemli geçitlerin bulunduğu ıssız yerlerde tekkeler ve zaviyeler inşa etmişlerdir. Zamanla çeşitli vakıflar kurulmuş ve Balkanlara göç etmek çeşitli teşviklerle özendirilmiştir.

İskan Politikasının Amaçları

- Fethedilen bölgeleri Türk yurdu haline getirmek. Fethedilen bölgelerde kalıcı egemenlik kurmak. Fetih hareketlerinin devam etmesini sağlamak.
- Anadolu'daki konargöçer Türkmenleri yerleşik düzene geçirmek.

İskan Politikasının Yöntemi

- Balkanlara yerleştirilen ailelerin buraya yakın bölgelerden olmasına özen gösterilmiştir. Bununla İskan faaliyetlerini kolaylaştırmak amaçlanmıştır.
- Anadolu'da anlaşmazlık içerisindeki ailelerden bir kısmı göçmen olarak Rumeli'ye yerleştirilmiştir. Böylece iç çatışmalar engellenerek toplum huzuru korunmuştur.
- Fethedilen topraklardaki yerli halktan ayaklanma ihtimali olanlar başka bölgelere yerleştirilmiştir.
- Fethedilen yerlere öncelikle konargöçer Türkmenler yerleştirilmiştir.
- Göçleri teşvik etmek amacıyla aileleri ile birlikte göç etmek isteyenlere verimli ve zengin topraklar, yurtluklar ve tımarlar verilmiştir. Bunlardan belli bir süre vergi alınmamış, çift hayvanı, ziraat aletleri ve tohum desteği sağlanmıştır.
- Ordunun geçeceği önemli yol, geçit ve asken bakımından stratejik öneme sahip şehirlerin Türkleştirilmesine öncelik verilmiştir.
- Geriye göçün yaşanmaması ve toplumda huzurun bozulmaması amacıyla geçerli bir neden olmadan göçmenlerin eski yerlerine dönmelerine izin verilmemiştir.

İskan Politikasının Sonuçları

- Fethedilen bölgelerin savunulması ve elde tutulması kolaylaşmıştır.

- Fetih yapan orduya gıda, barınma, binek hayvanı gibi lojistik destek sağlanmıştır. Bu durum yeni yerlerin fethedilmesine ortam hazırlamıştır.

- Göçmenler yerleştikleri yerlere bağlı buldukları boyun veya eski yaşadıkları yerin adını vermişlerdir. Balkanlarda Türk nüfusu artmış, Türk kültürü yayılmıştır.
- Göçebe Türkmenlerin yerleşik hayata geçmeleri sağlanmıştır. Böylece devletin tarım gelirleri artmıştır.
- Cami, yol, köprü, medrese, çeşme ve hastane yapımı gibi imar faaliyetleriyle Balkanlara Türk İslam kimliği kazandırılmıştır.

ANADOLU'DA TÜRK SİYASİ BİRLİĞİNİN KURULMASI

Anadolu'da Türk siyasal birliğini kurma çalışmaları ilk kez Orhan Bey döneminde Karesi Beyliği'nin alınmasıyla başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin Anadolu'da Türk siyasal birliğini sağlamak istemesinde;

- Osmanlı orduları Balkanlarda mücadele ederken Anadolu beyliklerinin Osmanlı topraklarına saldırımları. Anadolu beyliklerinin, Osmanlı Devleti'ne karşı Bizans ile ittifak yapmaları.
- Türk beylikleri arasındaki mücadelelerin Anadolu'daki Türkleri olumsuz

etkilemesi, etkili olmuştur.

I. Murat döneminde Anadolu'da Türk birliğini barışçı yollarla gerçekleştirmek için özen gösterilmiştir. I. Murat bu politika doğrultusunda oğlu Yıldırım Bayezid'i Germiyanolu Süleyman Şah'ın kızı ile evlendirmiş, bu evlilik sonucunda Kütahya, Emet, Simav ve Tavşanlı çeyiz olarak Osmanlılara katılmıştır. I. Murat daha sonra Hamitoğullarından para karşılığında Akşehir, Beyşehir, Yalvaç, Seydişehir ve Isparta'yı almıştır.

Anadolu Türk birliğini sağlama yolundaki çalışmalar Yıldırım Bayezid döneminde hızlanmıştır. Yıldırım Bayezid babasının barışçı politikasını terk ederek Anadolu beyliklerini Osmanlı topraklarına katmak için savaş yolunu tercih etmiştir. Yıldırım Bayezid, Niğbolu Savaşı'ndan sonra Anadolu halkı üzerinde prestijinin artmasından yararlanarak Aydınoğulları, Saruhanlıoğulları, Menteşeoğulları, Hamitoğulları, Germiyanlıoğulları, Karamanoğulları, Eratna beyliklerine ve Candaroğullarının Kastamonu koluna son vermiştir. Yıldırım, 1399'da Memluklere bağlı olan Dulkadiroğullarından Malatya, Besni, Darende ve Elbistan'ı alarak Osmanlı sınırlarını Fırat Nehri'ne kadar genişletmiştir.

Anadolu'da Türk Birliğinin Kurulmasının Sonuçları

- Anadolu'da yönetimin kolaylaştırılması için merkezi Kütahya olan Anadolu Beylerbeyliği kurulmuştur.
- Karesi Beyliği'nin alınmasıyla oluşan ilk Osmanlı donanması Saruhan, Aydın, Menteşe ve Hamitoğulları gibi denizci beyliklerin donanmalarıyla güç kazanmıştır. Gelibolu'da bir tersane kurularak Osmanlı donanmasına üs oluşturulmuştur.
- Osmanlı Devleti; Trabzon Rum İmparatorluğu, Memlukler ve Timur İmparatorluğu ile komşu olmuştur. Osmanlı Devleti'nin doğuya doğru genişlemesinden rahatsız olan Timur ile Yıldırım Bayezid arasında Ankara Savaşı çıkmıştır.
- Dulkadiroğullarından alınan topraklar Osmanlı Devleti ile Memlüklerin arasını açmıştır. Bu nedenle Memlükler, Ankara Savaşı'nda Timur'a karşı Osmanlı Devleti'ne destek vermemişlerdir.

KARAKOYUNLU DEVLETİ (1365 - 1469)

1365'te başkent Erciş olmak üzere Doğu Anadolu ve Irak'ta kurulmuş bir Türkmen devletidir. Karakoyunlular Devleti en parlak dönemini Kara Yusuf zamanında yaşamıştır. 1469'da Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan tarafından yıkılan Karakoyunlular egemen oldukları yerlerde yaptıkları eserlerle Anadolu'nun Türkleşmesine ve İslamlaşmasına katkı sağlamışlardır. Yıldırım Bayezid zamanında Osmanlı Devleti ile komşu olan Karakoyunlular Timur'a karşı Osmanlıları desteklemiştir.

AKKOYUNLU DEVLETİ (1350 - 1502)

Oğuzların Üçok koluna bağlı Bayındır kolundan gelen Türkmenler tarafından XIV. yüzyılda Doğu Anadolu ve Azerbaycan'da kurulmuş bir Türkmen devletidir. Devletin kurucusu Kara Yülük Osman Bey'dir. Akkoyunlu hükümdarları, bilginleri ve sanatçıları korumuşlardır. Ünlü astronomi ve matematik bilginlerinden Ali Kuşçu ile Celaleddin Devvani ve İsa Savcı gibi bilginler, bu dönemde önemli eserler vermişlerdir. Osmanlı Devleti Orta ve Kuzey Anadolu'ya egemen olunca Akkoyunlularla komşu olmuştur. Bu, Doğu Anadolu'ya egemen olmak isteyen iki devlet arasında gerginliklere yol açmıştır. 1473'te yapılan Otlukbeli Savaşı'nda Fatih'in Uzun Hasan'ı yenmesi ile zayıflayan Akkoyunlu Devleti 1502'de Safevi Devleti'ni kuran Şah İsmail tarafından yıkılmıştır. Akkoyunlular, Osmanlı Devleti'nin Timur ile mücadelesinde Timur'un yanında yer almışlardır.

TİMUR DEVLETİ (1369 -1507)

Timur, 1336'da bugünkü Özbekistan'da Keş'te doğmuştur. Bir çarpışmada yaralanarak topal kaldığından "Aksak Timur" ya da "Timurleng" adıyla anılmıştır. Aslen, Barulas adlı bir Türk boyundandır. Timur, Çağatay Hanlığı'nın egemen olduğu Maverünnehir'de yaşanan karışıklıklardan yararlanarak 1369'da kendi adıyla anılan devleti kurmuştur. 1369 - 1405 yılları arasında yaptığı seferlerle, Harezmi, Doğu Türkistan, İran, Azerbaycan, Hindistan Delhi Sultanlığı, Irak, Suriye ve Altın Orda Devleti ile Osmanlı Devleti'nin Anadolu topraklarına hâkim olmuştur. 1405'te Çin seferine çıkmaya hazırlanan Timur aynı yıl yolda ölmüştür. Kurduğu devlet 1507 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. Timur'un siyasi faaliyetleri Türk dünyası için zararlı sonuçlara yol açmıştır. Altın Orda Devleti üzerine düzenlediği seferler (1391) bu devletin Kırım, Kazan, Küçüm, Ejderhan, Kasım ve Nogay hanlıkları olarak parçalanmasına neden olmuştur. Bu durumdan yararlanan Moskova Knezliği sürekli güçlenmiş, kıyılarına doğru ilerlemiştir, XVI. yüzyıldan itibaren de Kafkaslar, Kıpçak Bozkırları ve Orta Asya'yı işgale başlamıştır. Timur, Ankara Savaşı'nda Osmanlıları yenerek Anadolu'da Türk birliğinin bozulmasına, Türklerin Balkanlardaki ilerleyişinin durmasına ve Bizans'ın varlığını bir süre daha devam ettirmesine yolaçmıştır.

ANKARA SAVAŞI (1402)

Yıldırım Bayezid'in Anadolu Türk birliğini sağlama çalışmaları sonucunda Osmanlı Devleti ile Timur Devleti sınır komşusu oldular. Çin üzerine sefere çıkmak isteyen Timur bu durumdan oldukça rahatsız oldu. Çünkü arkasında güçlü bir devlet bırakmak istemiyordu. Bu durum iki devlet arasında ilişkilerin savaşa dönüşmesinin temel nedeni olmuştur.

Ankara Savaşı'nın yapılmasında,

- Çin üzerine sefere çıkmaya hazırlanan Timur'un, arkasında Osmanlı Devleti gibi güçlü bir devletin kalmasını istememesi.
- Topraklarını kaybeden Anadolu beylerinin Timur'a sığınarak onu Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtmaları.
- Yıldırım Bayezid'in, Timur'dan kaçan Bağdat ve Karakoyunlu hükümdarlarını himaye etmesi.
- Timur'un Anadolu'ya girerek Osmanlılara bağlı Erzincan ve Sivas'ta katliamlar yapması.
- İki hükümdar arasında hakaret içeren mektupların gelip gitmesi etkili olmuştur.

Osmanlı tarihinin dönüm noktalarından biri olan Ankara Savaşı, Yıldırım Bayezid ile Timur arasında Ankara'nın Çubuk Ovası'nda yapılmıştır (1402). Savaş Timur'un üstünlüğüyle sona ermiştir.

Osmanlı Devleti'nin mağup olmasında,

- Anadolu beyliklerinden toplanan askerlerin ve Tatarların Timur'un tarafına geçmesi.
- Yardımcı kuvvet olarak alınan Sırpların, Yıldırım Bayezid'ten habersiz savaş alanını terketmeleri.
- Timur'un ordusunda asker sayısının fazla olması, zırhlı süvarilerin ve kllerin bulunması

etkili olmuştur.

Ankara Savaşı'nda Yıldırım Bayezid, Timur'a esir düşmüştür. Esaret yaşamı çok ağır gelen Yıldırım Bayezid 8 ay sonra Akşehir'de hastalanarak ölmüştür (1403). Timur da ülkesine döndükten sonra çıktığı Çin seferinde

hastalanmıř ve Otrar kentinde ölmüştür (1405).

Ankara Savaşı'nın Sonuçları

- Timur, Anadolu Türk beylerine eski topraklarını geri vermiş, böylece Anadolu Türk siyasi birliği bozulmuştur.
- Anadolu'da siyasi otorite bozulduğundan sosyal ve ekonomik düzen de bozulmuştur.
- Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki fetihleri durmuş, az da olsa toprak kayıpları olmuştur.
- Timur, Osmanlı ülkesini Yıldırım'ın oğulları arasında bölmüştür. Bu durum Yıldırım Bayezid'in oğulları arasında 11 yıl süren ve Fetret Devri denilen taht mücadelelerinin başlamasına yol açmıştır.
- Timur'un çekilmesiyle Anadolu'nun doğusunda güçlenen Akkoyunlu Devleti, Osmanlı Devleti için önemli bir tehdit haline gelmiştir.
- Uzun süredir kuşatma altında olan İstanbul'un fethi gecikmiş, Bizans'ın ömrü uzamıştır.

Fetret Devri ve I. Mehmet (Çelebi) Dönemi

MEHMET ÇELEBİ

Babası: Yıldırım Bayezid

Annesi: Devlet Hatun

Doğumu - vefatı: 1389 - 1421

Padişahlık sırası: 5

Saltanat süresi: 1413-1421

Tahta çıkan çocukları: II. Murat

Mehmet Çelebi; azimli, sabırlı, yüksek ahlaklı ve erdemli olması, verdiği sözü yerine getirmesi ve nezaketiyle tanınmıştır. Bursa sarayında iyi bir eğitim aldıktan sonra Amasya sancak beyliğine tayin edilmiştir. Mehmet Çelebi; devlet işlerinde planlı ve programlı hareket etmeye, tehlikelere karşı uyanık olmaya ve hızlı hareket etmeye özen göstermiştir. Bu sayede Ankara Savaşı'ndan sonra parçalanmış olan Osmanlı Devleti'ni yeniden toparlamıştır. Siyasi başarılarının yanı sıra imar ve kültür faaliyetlerine de büyük önem vermiştir. Mehmet Çelebi, siyasi başarılarının yanı sıra imar ve kültür faaliyetlerine büyük önem vermiş, Bursa, Edirne ve Amasya'da pek çok eser yaptırmıştır. Bizanslı tarihçi Dukas, Mehmet Çelebi için: "Türk olsun Hristiyan olsun herkese iyilikte muamele ederdi." demiştir.

FETRET DEVRİ

Timur, Ankara Savaşı'ndan sonra Yıldırım Bayezid'in ortadan kaldırdığı Anadolu beyliklerini yeniden canlandırdı. Osmanlı topraklarını da Yıldırım'ın oğullarından Süleyman, İsa, Mehmet ve Musa Çelebi arasında paylaştırdı. Timur, bu tutumu ile Osmanlı Devleti'nin yeniden güçlenmesini engellemeyi amaçlamıştır.

Timur'un Anadolu'dan çekilmesinden sonra Süleyman Çelebi Edirne'de, İsa Çelebi Balıkesir'de, Musa Çelebi Bursa'da, Mehmet Çelebi Amasya'da bağımsızlıklarını ilan etti. Böylece 11 yıl süren taht kavgaları başlamış oldu. Osmanlı tarihinde 1402'den 1413'e kadar süren ve taht kavgaları ile geçen bu döneme Fetret Devri denilmiştir. Kardeşler arası bu taht kavgalarını kazanan Çelebi Mehmet tek başına Osmanlı tahtına oturarak Fetret Devri'ne son vermiştir. Çelebi Mehmet, devleti dağılmaktan kurtardığı ve Osmanlı saltanatını sürdürdüğü için Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu sayılır.

Fetret Devri'nin Sonuçları

- Osmanlı Devleti yıkılma tehlikesi yaşamıştır.
- Osmanlı şehzadeleri taht kavgalarında başarılı olabilmek için Anadolu beylerine, Bizans, Venedik, Ceneviz, Sırp, Eflak ve Bulgarlara toprak ve ekonomik tavizler vermişlerdir.
- Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki egemenliği sarsılmıştır. Ancak Balkanlarda Osmanlı Devleti'nin toprak kaybı Anadolu'dan çok daha az olmuştur.

ANADOLU'DA SİYASİ BİRLİĞİN YENİDEN SAĞLANMASI

Fetret Devri'ne son veren Mehmet Çelebi Anadolu'da Türk birliğini yeniden sağlamayı hedefliyordu. Bu konuda en büyük rakibi Karamanoğulları idi. Fetret Devri sırasında Karamanoğulları bazı Osmanlı topraklarını ele geçirmişti. Mehmet Çelebi önce Aydınoğullarından İzmir'i aldı. Ardından Karamanoğullarının eline geçmiş olan Akşehir, Beyşehir ve Seydişehir'i aldı. Bu arada Menteşeoğulları ve Tekeoğulları Osmanlı Devleti'ne bağlılıklarını bildirdiler. Saruhanoğulları Beyliği'ni ortadan kaldıran Mehmet Çelebi Candaoğullarından da Samsun'u aldı. Böylece Osmanlı Devleti doğuda Akkoyunlu ve Karakoyunlu devletleriyle komşu olmuştur.

Şeyh Bedreddin İsyanı

Şeyh Bedreddin, İran'da eğitim görmüş ve buradaki tasavvuf anlayışından etkilenmişti. Fetret Devri'nin getirdiği karışıklıktan yararlanarak düşüncelerini yaymaya çalıştı. Ancak görüşleri Osmanlı Devleti'ndeki İslâm anlayışına uymuyordu. Şeyh Bedreddin'in müritleri Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal, İzmir ve Manisa'da isyanlar çıkardılar. Ancak bu isyanlar kısa sürede bastırıldı. Şeyh Bedreddin Rumeli'ye geçerek burada bir ayaklanma çıkardı. Osmanlı kuvvetleri bu ayaklanmayı da bastırarak Şeyh Bedreddin'i yakaladılar. Şeyh Bedreddin yargılandıktan sonra idam edildi (1420).

Mustafa Çelebi İsyanı

Yıldırım Bayezid'in oğullarından Mustafa Çelebi Ankara Savaşı'ndan sonra Timur tarafından Semerkant'a götürülmüştü. Timur'un ölümünden sonra serbest kalan Mustafa Çelebi, Anadolu'ya gelerek Bizans'tan aldığı destekle tahtı ele geçirmek için isyan etti. Rumeli'ye geçen Mehmet Çelebi, Mustafa Çelebi'yi yenilgiye uğrattı. Bizans'a sığınan Mustafa Çelebi, Mehmet Çelebi'nin vefatından sonra II. Murat döneminde yeniden isyan etmiş ancak yakalanarak idam edilmiştir.

Mustafa Çelebi isyanını bastıran II. Murat, İstanbul'u kuşatarak Bizans'ı cezalandırmak istedi. Ancak, Bizanslılar bu defa da II. Murat'ın kardeşi Şehzade Mustafa'yı ayaklandırıdılar. Bunun üzerine II. Murat, İstanbul kuşatmasını kaldırmış ve isyanı bastırmıştır.

BALKANLARDA OSMANLI HAKİMİYETİNİN GÜÇLENMESİ

Mehmet Çelebi Anadolu Türk birliğini büyük ölçüde sağladıktan sonra Balkanlarda da Osmanlı otoritesini eski gücüne getirmek için harekete geçti. Erdel, Macaristan ve Mora'ya akınlar düzenledi. Bu dönemde Akçahisar ve Avlonya fethedildi (1417). Eflak ve Bosna egemenlik altına alındı.

İlk Osmanlı - Venedik Deniz Savaşı (1416)

Akdeniz'de Venediklilere bağlı Andos Adası gemileri Osmanlı ticaret gemilerine saldırınca, Çalı Bey komutasındaki Osmanlı donanması Akdeniz'e gönderildi. Çalı Bey Andos Adası'na ve Venedik gemilerine saldırarak geri döndü. Bunun üzerine bir Venedik donanması Çanakkale Boğazına kadar geldi. Gelibolu açıklarında Osmanlılarla Venedikliler arasındaki ilk deniz savaşında Osmanlı donanması mağlup oldu.

Venediklilerle yapılan bu deniz savaşının kaybedilmesi Osmanlıların denizcilik alanında henüz yeterince güçlü olmadığını göstermektedir. Bununla birlikte Osmanlılar denizcilik ve deniz savaşları konusunda çok önemli bir tecrübe kazanmışlardır.

II. Murat Dönemi

II. MURAT

Babası: Mehmet Çelebi

Annesi: Emine Hatun

Doğumu - vefatı: 1402 - 1451

Padişahlık sırası: 6

Saltanat süresi: 1421 - 1451

Tahta çıkan çocukları: II. Mehmet (Fatih)

Müslüman ve Hristiyan halk tarafından çok sevilen II. Murat, ince ruhlu, lütfkâr, adil ve merhametli bir kişiliğe sahipti. Sözüne sadık, cesur ve tedbirli, kumanda kabiliyeti yüksek bir devlet adamıydı. Alimleri korumuş, onların ihtiyaçlarını karşılamaya ve sohbetlerine katılmaya özen göstermiştir. İmar işlerine önem vermiş bu nedenle Hayır Babası olarak anılmıştır.

II. Murat sağlığında tahtı oğluna terk eden ilk padişah'tır. Rivayetlere göre II. Murat'ın bu tutumunda Hacı Bayram Veli'ye hitaben, "İstanbul bize gerek, himmet et de bu şehri alalım." sözüne büyük velinin, beşikte yatmakta olan II. Mehmet'i göstererek, "Sen de ben de bu fethi görmeyeceğiz. Beşikteki şehzade ile bizim köse (Akşemsettin) göreceklerdir." cevabını vermesi etkili olmuştur.

II. Murat Dönemindeki Faaliyetler

Osmanlıların Balkanlarda kalıcı bir egemenlik kurabilmesi için Venedik'in elinde bulunan Selanik ve Makedonya'nın alınması gerekiyordu. Çünkü Venedik Balkanlarda Osmanlı varlığını tehdit ediyordu. Bu nedenle başlayan Osmanlı - Venedik savaşları 1430 yılına kadar sürdü. Savaşın sonunda Selanik, Yanyave Serez Osmanlı Devleti'ne katıldı. Orta ve Güney Arnavutluk'ta Osmanlı hakimiyeti kuruldu.

Osmanlıların Balkanlarda egemenliğini güçlendirmesi Balkan devletlerini rahatsız etti. Bosna, Sırp, Macar krallıkları ve Eflak Prensiği Osmanlı Devleti'ne karşı birlik oluşturdular. Bunun üzerine Macar kralının ölmesini de fırsat bilen II. Murat, Macaristan seferine çıkarak bazı kalelerle birlikte Sırp'ların elindeki Semendire kalesini ete geçirdi. Ardından Anadolu'ya geçerek Balkanlı devletlerle ittifak yapan Karamanoğullarının çıkardığı isyanı bastırdı.

Edirne - Segedin Antlaşması (1444)

II. Murat, Karamanoğulları isyanını bastırdıktan sonra yeniden Balkanlara geçti. Sırbistan üzerine yürüyerek Sırp'ların Macarlara bıraktığı Belgrat hariç bütün Sırbistan'ı ete geçirdi. Ancak bu sırada Erdel'e giren bir akıncı birliği Erdel voyvodası Hünyadi Yanoş tarafından yenilgiye uğratıldı.

Osmanlı kuvvetlerinin yenilgiye uğratılmasıyla cesaretlenen Avrupalılar bir Haçlı ordusu kurdular. II. Murat, Hünyadi Yanoş komutasındaki Haçlılarla yaptığı savaşlarda yenilgiler aldı. Bu sırada Karamanoğulları da Anadolu'dan saldırıya geçince II. Murat barış teklifinde bulundu. 1444 yılında Macarlar ile Osmanlılar arasında Edirne - Segedin Antlaşması imzalandı.

Edirne - Segedin Antlaşması'na göre;

- Sırp Krallığı yeniden kurulacak, ancak Osmanlı Devleti'ne vergi verecekti.
- Eflâk, Macaristan'ın himayesinde olacak, ancak Osmanlılara vergi verecekti.
- Antlaşma 10 yıl süreyle geçerli olacaktı.
- Tuna nehri iki taraf arasında sınır olacaktı.
- İki taraf antlaşmaya uyacaklarına dair kutsal kitapları üzerine yemin edeceklerdi.

II. Murat, Edirne - Segedin Antlaşmasından sonra, ileri gelen İslam âlimlerinden fetvalar alarak Karamanoğulları üzerine bir sefer düzenledi. Tehlikenin büyüklüğünü gören Karamanoğlu İbrahim Bey barış istedi.

Balkan devletleri Osmanlıların Rumeli'deki ilerleyişine Haçlı birliği kurarak karşı koyuyor, Osmanlılar ile mücadeleyi Hristiyan - Müslüman savaşı olarak görüyorlardı. Bu durum karşısında Türk beylikleri de gaza düşüncesiyle gerektiğinde Osmanlılara destek veriyorlardı. Ancak Karamanoğullarının Osmanlılara karşı Haçlılar ile ittifak yapması Balkanlarda İslam dinini yayma çabasını engelliyordu. II. Murat bu nedenle Karamanoğullarına karşı sefere çıkarken İslam âlimlerinden fetva alarak Karamanoğullarının Anadolu halkından destek bulmasını engellemek istemiştir.

II. Murat Karamanoğulları seferinden sonra kendi isteği ile tahtı henüz 12 yaşında bulunan oğlu II. Mehmet'e bıraktı.

Varna Savaşı (1444)

Avrupalılar Osmanlı tahtına 12 yaşında birinin geçmesinden yararlanmak istediler. Edirne - Segedin Antlaşması'na uymayarak Macarların ve Lehlilerin önderliğinde kuvvetli bir Haçlı ordusu kurdular.

Haçlıların harekete geçmesi üzerine bazı Osmanlı devlet adamları II. Murat'ın yeniden tahta geçmesini istediler. Bu gelişmeler üzerine ordunun başına geçen II. Murat Haçlıları Varna Savaşı'nda ağır bir yenilgiye uğrattı (1444). Macar kralı Ladislas savaş alanında ölürken Hünyadi Yanoş kaçtı.

Varna Savaşı'nın kazanılmasıyla,

- Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda daha önce aldığı yenilgilerin etkisi ortadan kalkmıştır.
- Balkanlardaki Osmanlı egemenliği güçlenmiştir.

II. Kosova Savaşı (1448)

Osmanlı Devleti, Varna Savaşı'ndan sonra Balkanlarda yeniden ilerlemeye başladı. Bu sırada Osmanlı Devleti'ne bağlı olan Arnavutluk'ta İskender Bey isyan etti. Bu durumdan yararlanmak isteyen Avrupalılar, Macar Kralı Hünyadi Yanoş liderliğinde yeni bir Haçlı ordusu kurdular. II. Murat Erdel voyvodası Hünyadi Yanoş'un komuta ettiği Haçlı ordusunu II. Kosova Savaşı'nda bir kez daha ağır bir yenilgiye uğrattı (1448).

II. Kosova Savaşı'nın Sonuçları

- Balkanların Türk yurdu olduğu Avrupalı devletler tarafından kesin olarak kabul edilmiştir.
- Haçlılar uzun yıllar Osmanlı Devleti'ne saldırmaya cesaret edememişler ve Türklerin Avrupa'daki hakimiyet alanları sürekli genişlemiştir.
- Haçlılar savunmaya çekilirken Osmanlılar Balkanlarda taarruza geçmişlerdir.